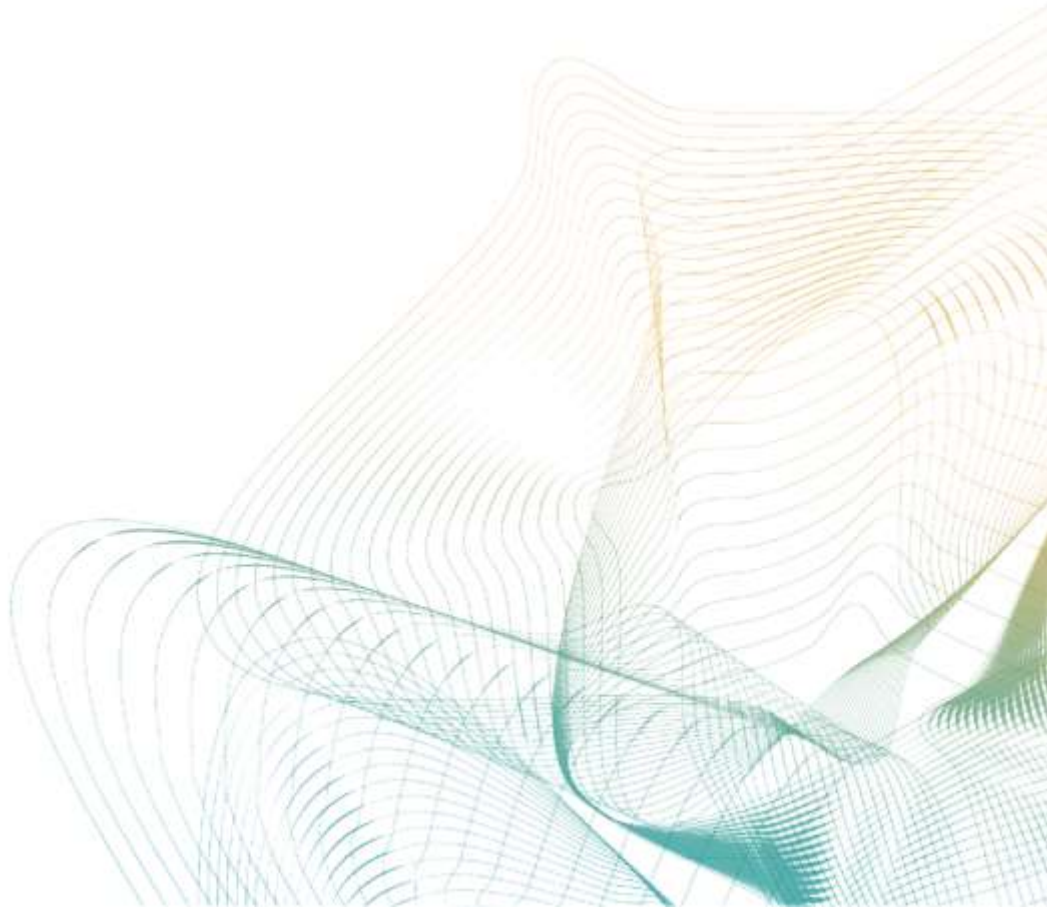

Finansal Hesaplar Raporu

2019-IV

Özet

Sektörlerin finansal bilançolarındaki gelişmelere göre; 2019 yılı dördüncü çeyreği sonunda, Türkiye ekonomisinin toplam finansal varlıkları 15.415 milyar TL, yükümlülükleri ise 17.536 milyar TL düzeyine ulaşmıştır. Dünyanın geri kalanına olan net yükümlülük ise bir önceki çeyreğe göre 128 milyar TL artarak 2.121 milyar TL seviyesinde gerçekleşmiştir.

2019 yılı üçüncü çeyreği ile 2019 yılı dördüncü çeyreği arasında gerçekleşen finansal işlemlere göre, toplam ekonomi net borç veren konumundadır. Finansal akımlar incelendiğinde ise varlık yönünde 5 milyar TL tutarında net işlem gerçekleşirken, 133 milyar TL tutarında kur ve piyasa fiyatı değişimi kaynaklı net değerlendirme azalışı gözlenmiştir.

Hanehalkı ve finansal olmayan kuruluşların borçlarının gayri safi yurt içi hasılaya oranı incelendiğinde, borçluluk oranının hanehalkı için %15 ve finansal olmayan kuruluşlar için %66 olarak gerçekleştiği ve ülke karşılaştırmalı olarak bakıldığında ise, Türkiye'nin bu dönemde de borçluluk düzeyi düşük ülkeler arasındaki konumunu koruduğu görülmüştür.

İçindekiler

1	DEĞERLENDİRMELER	3
2	KİMDEN-KİME (MEVDUAT VE KREDİLER)	6
3	HANEHALKI	7
4	FİNANSAL OLMAYAN KURULUŞLAR	9
5	YERLEŞİK SEKTÖRLERİN TOPLAM BORCU	11

1. Değerlendirmeler

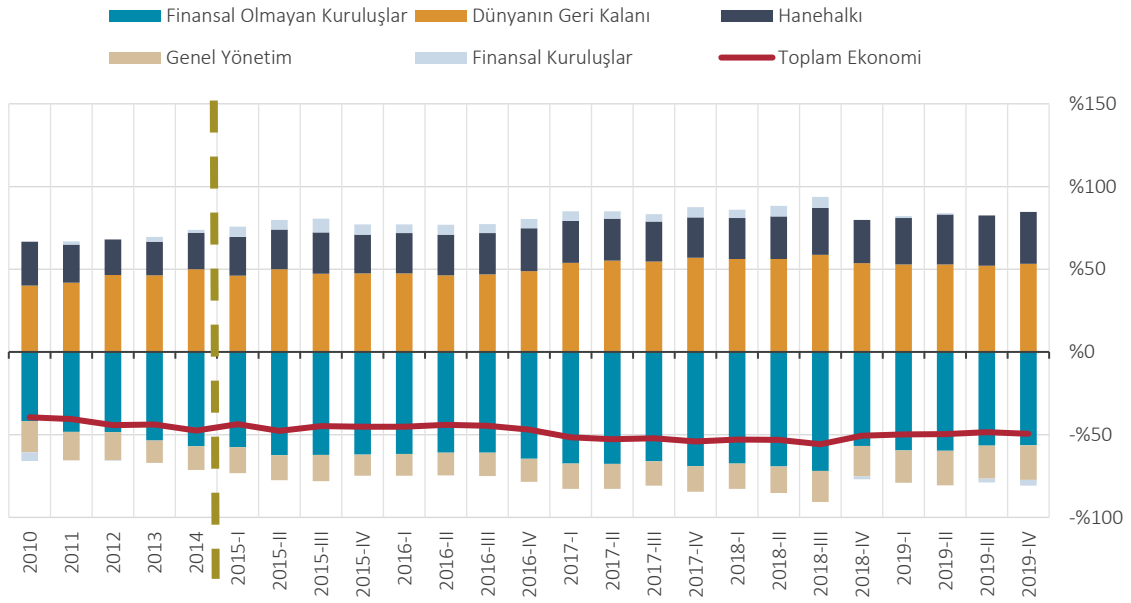
Tablo 1: Net Finansal Değerin Sektörler İtibarıyla Dağılımı (2019 IV.Çeyrek, Milyar TL)^{1,2}

	Toplam Ekonomi	Finansal Olmayan Kuruluşlar	Finansal Kuruluşlar	Genel Yönetim	Hanehalkı	Dünyanın Geri Kalanı
Finansal Varlıklar	15.415	6.398	6.053	919	2.045	1.393
Yükümlülükler	17.536	8.816	6.207	1.811	702	3.675
Net Finansal Değer	-2.121	-2.418	-154	-892	1.343	2.282

Kaynak: TCMB

2019 yılı dördüncü çeyreği itibarıyla, yurt içi ekonominin sektörel finansal bilançoları incelendiğinde, toplam ekonominin finansal borçlu pozisyonunda olduğu, hanehalkı ve dünyanın geri kalanının yurt içi sektörlerden alacaklı, finansal olmayan kuruluşlar ve genel yönetimin ise diğer sektörlerle borçlu pozisyonda olduğu gözlenmiştir. Finansal kuruluşlar sektörü ise finansal aracılık rolü gereği dengeye yakın bir net finansal değer yaratmıştır (Tablo 1, Grafik 1).

Grafik 1: Net Finansal Değerin (Stok) GSYH'ye Oranı, Sektörler İtibarıyla (%)²

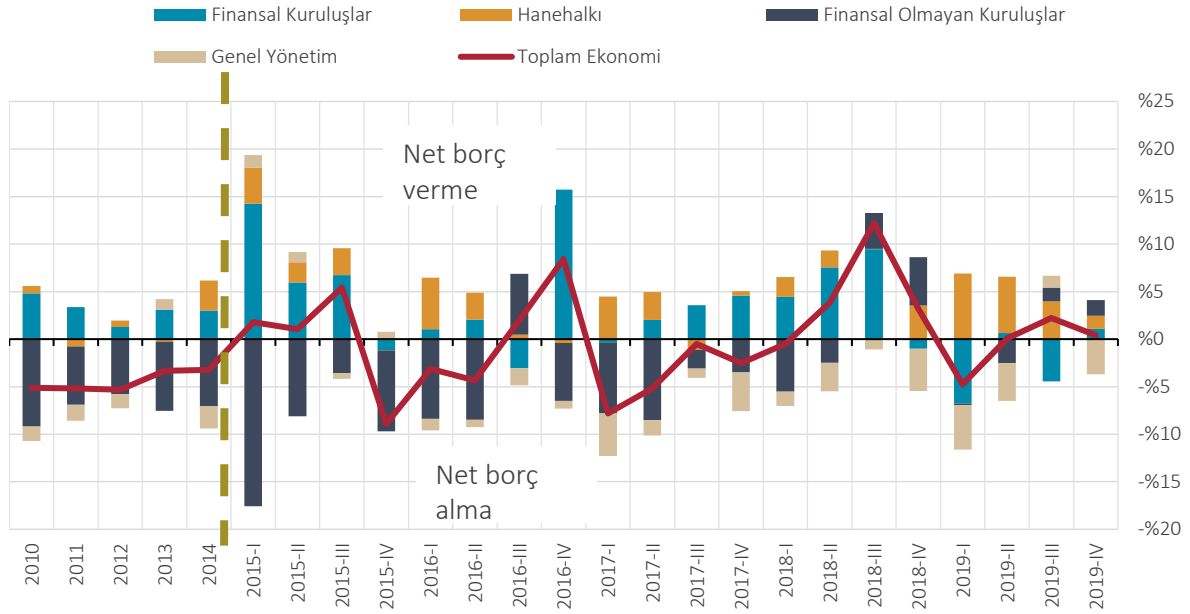

Kaynak: TCMB, TÜİK

¹ Metodoloji gereği, parasal altının karşı sektörü bulunmadığı için toplam yurt içi ekonominin net finansal değeri ile dünyanın geri kalanının net finansal değeri arasında söz konusu tutar kadar fark olmaktadır. Dünyanın geri kalanı, Uluslararası Yatırım Pozisyonu İstatistikleri ile uyumlu olacak şekilde, yurt dışı yerleşiklik ilkesi çerçevesinde raporlanmıştır.

² Hanehalkı sektörü, hanehalkına hizmet veren kar amacı olmayan kuruluşları da kapsamaktadır.

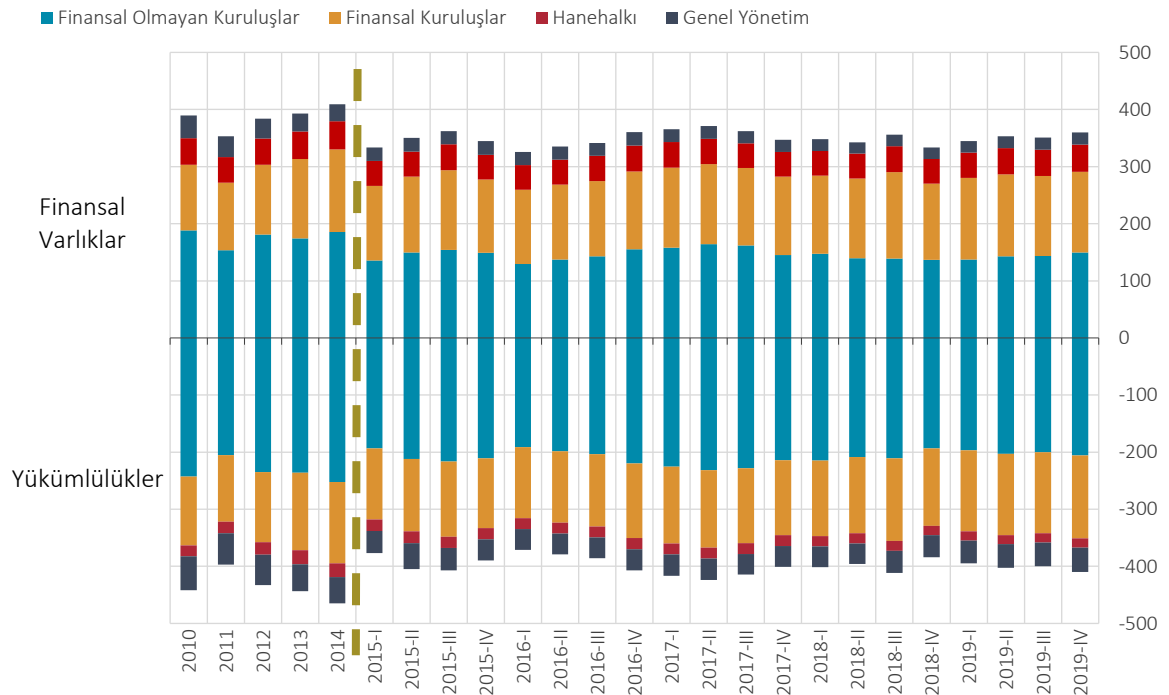
Grafik 2: Net Borç Verme\ Borç Alma (İşlem), GSYH'ye Oran, Sektörler İtibarıyla (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK

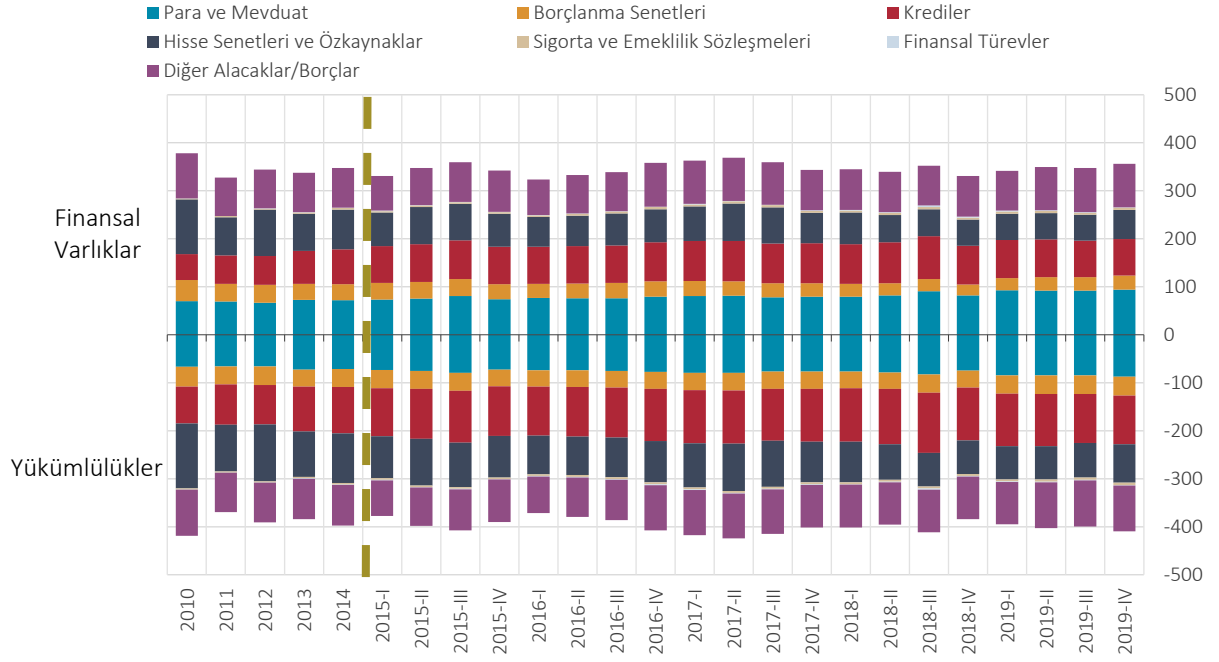
Sektörlerde gerçekleşen net finansal işlemler incelendiğinde, bir önceki çeyrekte GSYH'nin %2,2'si ile net borç veren konumunda olan toplam ekonomi 2019 yılı dördüncü çeyreğinde GSYH'nin %0,4'ü oranında net borç vermiştir. Bu orana sektörlerin katkısı incelendiğinde, finansal olmayan kuruluşların GSYH'nin %1,7'si ile bu dönemde en fazla borç veren sektör olduğu, bunu sırasıyla yaklaşık %1,4 ve %1,1 ile hanehalkı ve finansal kuruluşların izlediği, genel yönetimin ise GSYH'nin % 3,7'si oranında net borç aldığı gözlenmiştir. (Grafik 2).

Grafik 3: Sektörler İtibarıyla Finansal Varlık ve Yükümlülüklerin GSYH'ye Oranı (%)

Sektörlerin son dönem itibarıyla finansal varlık ve yükümlülük dağılımı incelendiğinde, finansal olmayan kuruluşların yükümlülük ve varlık tarafında en büyük sektör olmaya devam ettiği, bunu finansal kuruluşların izlediği görülmektedir (Grafik 3).

Grafik 4: Finansal Araç Dağılımı-Toplam Ekonomi, GSYH'ye Oranı* (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK

(*)Parasal altın ve SDR dâhil edilmemiştir.

2019 yılı dördüncü çeyreği itibarıyla, finansal araç dağılımında önemli bir değişiklik olmamıştır. Varlıklarda para ve mevduat ile diğer alacaklar; yükümlülüklerde ise sırasıyla krediler ile diğer borçlar kalemleri en ağırlıklı araçlar olarak gözlenmektedir (Grafik 4).

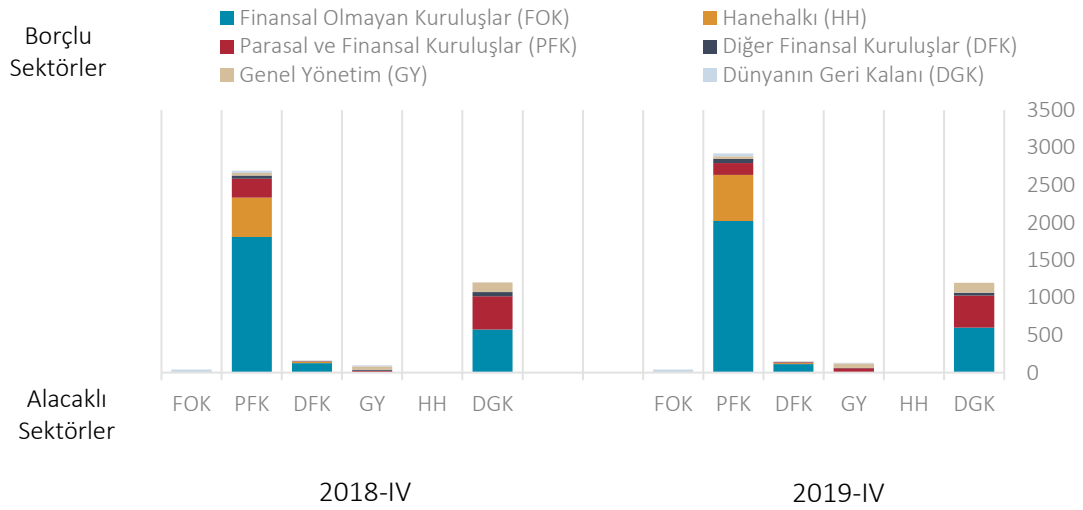
2. Kimden-Kime (Mevduat ve Krediler)

Mevduat ve kredi kalemleri için derlenen kimden-kime matrisleri ışığında ekonomik sektörler arası ilişkiler aşağıda incelenmiştir.

Kredilerin kimden-kime matrisleri incelendiğinde, 2019 yılı dördüncü çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre sektörler arası bağlantılarda önemli bir değişiklik gözlenmemiştir. En büyük bağlantı, finansal olmayan kuruluşlar ile parasal ve finansal kuruluşlar arasında gerçekleşmiş, parasal ve finansal kuruluşlar toplamda 2.924 milyar TL tutarında kredi kullanmış, bunun 2.020 milyar TL'lik kısmını finansal olmayan kuruluşlara ve 615 milyar TL'lik kısmını hanehalkına vermiştir. Yurt içi sektörler tarafından dünyanın geri kalanından 1.199 milyar TL'lik kredi kullanılmış, bunun 601 milyar TL'lik kısmını finansal olmayan kuruluşlar, 426 milyar TL'lik kısmını ise parasal ve finansal kuruluşlar kullanmıştır (Grafik 5).

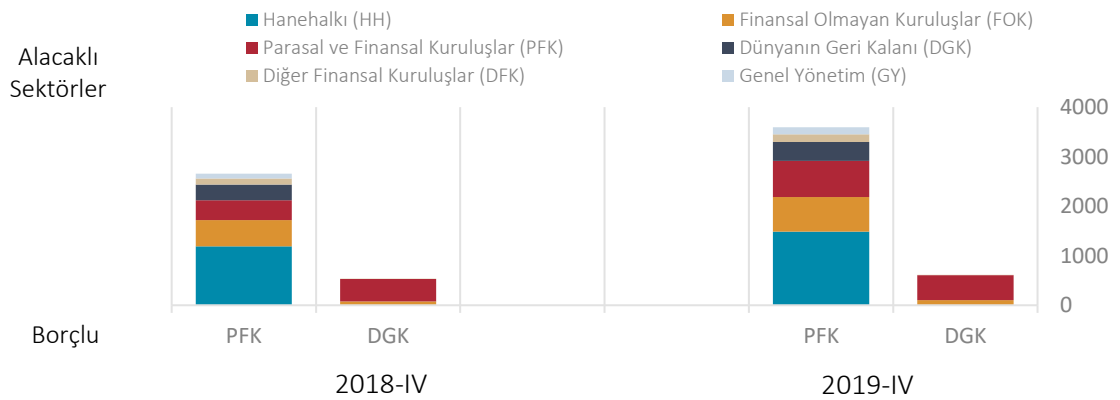
2019 yılı dördüncü çeyreğinde, açılan toplam 4.200 milyar TL'lik mevduatın 3.592 milyar TL'lik kısmı parasal ve finansal kuruluşlarda, 608 milyar TL'lik kısmı ise dünyanın geri kalanında açılmıştır. Parasal ve finansal kuruluşlarda açılan mevduatın büyük bölümü hanehalkı (1.485 milyar TL) ve finansal olmayan kuruluşlara (702 milyar TL) aittir. Dünyanın geri kalanında açılan mevduatın önemli bir bölümü ise (504 milyar TL) parasal ve finansal kuruluşlar tarafından açılmıştır (Grafik 6).

Grafik 5: Krediler, Kimden-Kime (2019 IV. Çeyrek, Milyar TL)

Kaynak: TCMB

Grafik 6: Mevduat, Kimden-Kime (2019 IV. Çeyrek, Milyar TL)

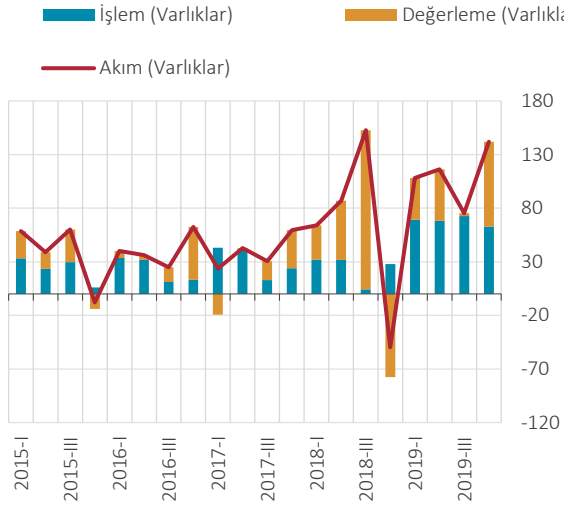

Kaynak: TCMB

3. Hanehalkı

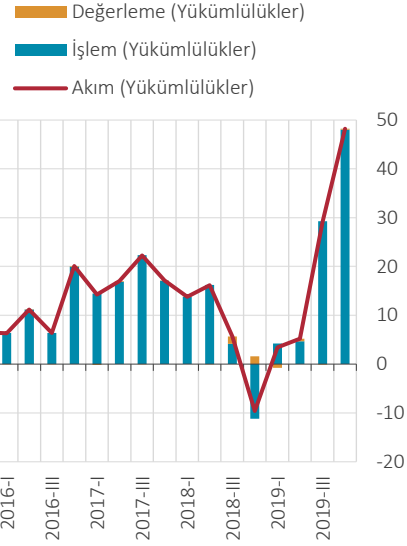
Hanehalkı finansal varlıkları; 2019 yılı dördüncü çeyreklik döneminde bir önceki döneme göre 142 milyar TL artış göstermiş, bu artışın 79 milyar TL'si değerleme, 63 milyar TL'si ise işlem kaynaklı olarak gerçekleşmiştir (Grafik 7). Hanehalkı yükümlülükleri aynı dönemde bir önceki döneme göre 48 milyar TL artış göstermiş, bu artışın tamamına yakını işlem artışı kaynaklı olarak gerçekleşmiştir (Grafik 8).

Grafik 7: Finansal Varlıklar, Akım (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

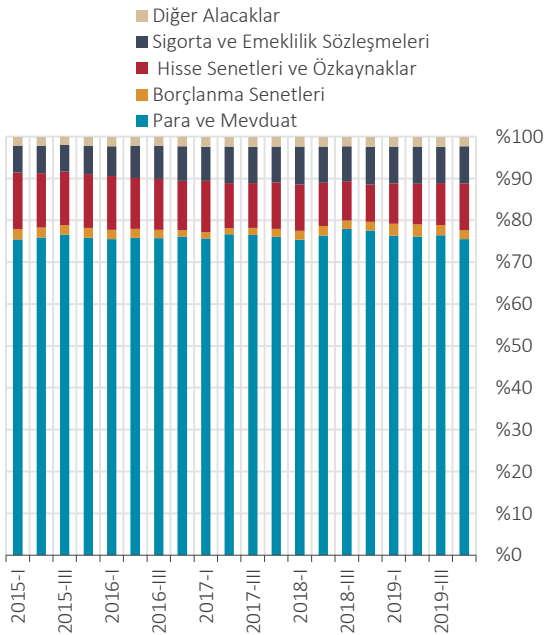
Grafik 8: Yükümlülükler, Akım (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

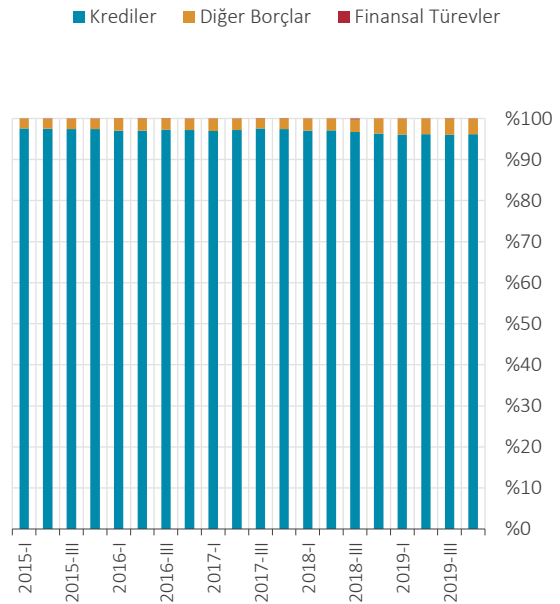
2019 yılı dördüncü çeyrek itibarıyla, hanehalkının finansal araç dağılımında önemli bir değişiklik gözlenmemiştir. Finansal varlıklarında en temel araç %76 dolayındaki payı ile mevduat olup, bunu hisse senetleri ve öz kaynaklar izlemektedir (Grafik 9). Hanehalkı yükümlülükleri incelendiğinde; tamamına yakınının kredilerden oluştuğu görülmektedir (Grafik 10).

Grafik 9: Finansal Varlıkların Araç Dağılımı (%)

Kaynak: TCMB

Grafik 10: Yükümlülüklerin Araç Dağılımı (%)

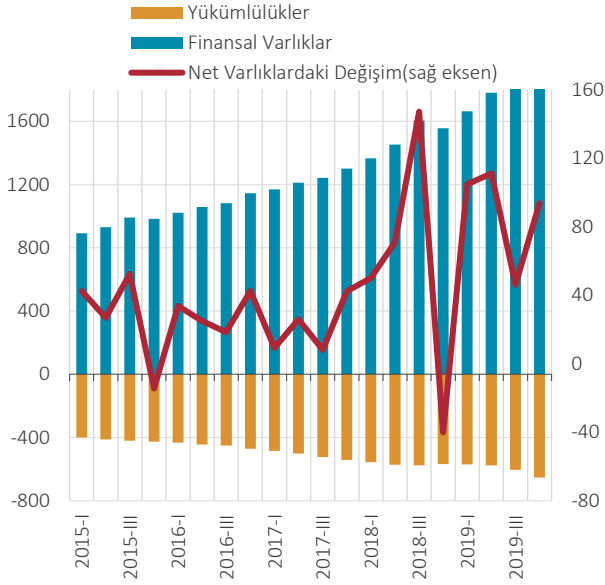

Kaynak: TCMB

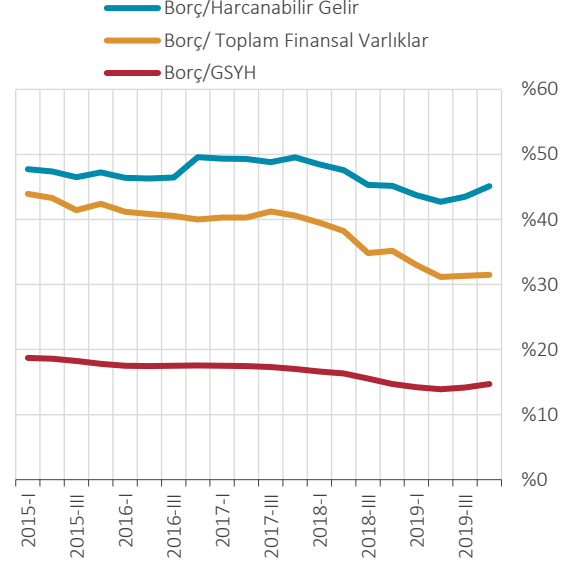
Hanehalkı net finansal değeri 2019 yılı dördüncü çeyreğinde 94 milyar TL artış göstermiştir (Grafik 11). Hanehalkı borçluluğuna ilişkin göstergelere bakıldığında; hanehalkı borcunun GSYH'ye oranı ile borcun harcanabilir gelire oranı bir miktar artış göstererek sırasıyla %15 ve %45 olarak gerçekleşmiş, borcun toplam finansal varlıklara oranı ise %31 seviyelerinde yatay seyretmiştir. (Grafik 12).

Grafik 11: Hanehalkı Net Varlık Değişimi (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

Grafik 12: Hanehalkı Borcu* (%)

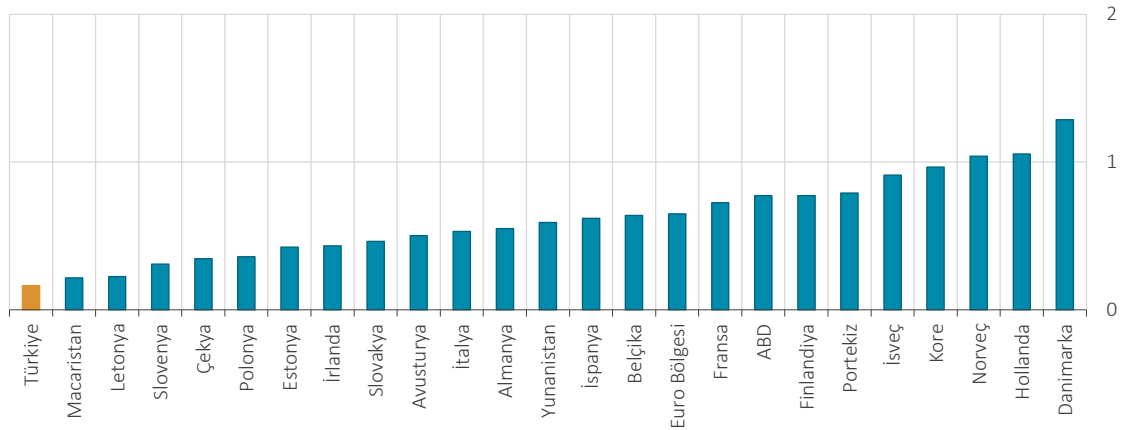

Kaynak: TCMB, TÜİK

*Hanehalkı borcu kredi kaleminden oluşmaktadır.

Hanehalkı yükümlülüklerinin GSYH'ye oranına bakıldığında; 2019 yılının dördüncü çeyreğinde Türkiye'nin karşılaştırma yapılan ülkeler arasında borçluluk düzeyi en düşük ülke olduğu görülmektedir (Grafik 13).

Grafik 13: Hanehalkı Yükümlülükleri/GSYH, Karşılaştırma*

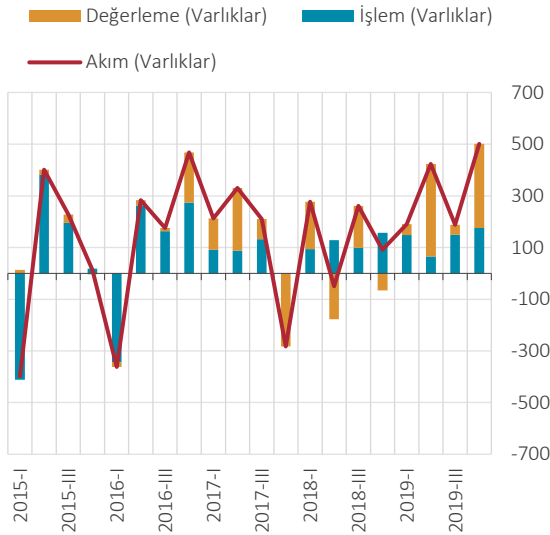
Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD

(*) Diğer ülke verileri 2019 III. çeyrek itibarıdır.

4. Finansal Olmayan Kuruluşlar

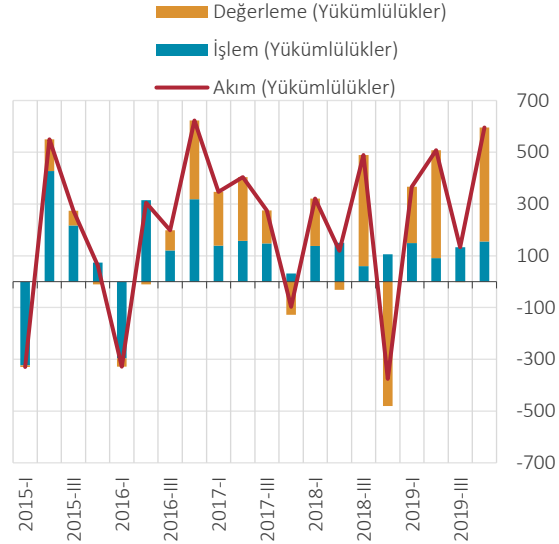
Finansal olmayan kuruluşların finansal varlıkları 2019 yılı dördüncü çeyreklik döneminde bir önceki döneme göre 501 milyar TL artış göstermiştir. Söz konusu artışın 326 milyar TL'lik kısmı değerleme artışından kaynaklanmıştır (Grafik 14). Finansal olmayan kuruluşların yükümlülükleri ise aynı dönemde 595 milyar TL artış göstermiş ve bu artışın 440 milyar TL'lik kısmının değerleme artışı kaynaklı olduğu gözlenmiştir (Grafik 15).

Grafik 14: Finansal Varlıklar, Akım (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

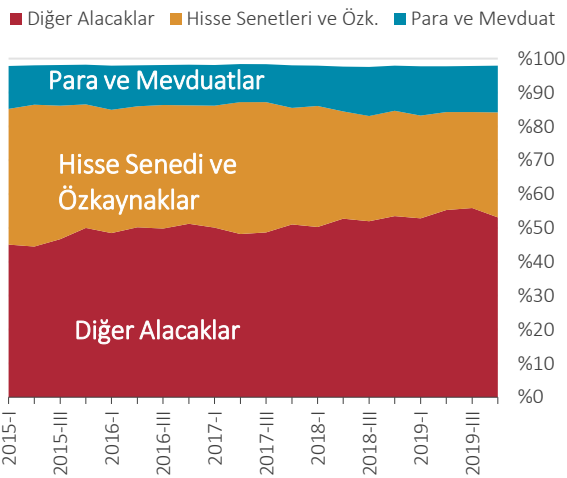
Grafik 15: Yükümlülükler, Akım (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

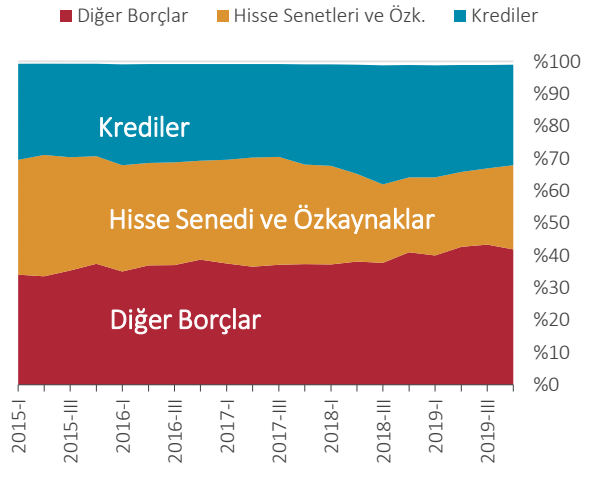
2019 yılı dördüncü çeyreklik döneminde, finansal olmayan kuruluşların finansal işlem dağılımında önemli bir değişiklik olmamıştır. Varlık tarafındaki en önemli kalemi; satıcı kredi ve avansları ile diğer kalemlerin toplamından oluşan diğer alacaklar (%53) oluştururken, hisse senetleri ve özkaynakların payı %31, para ve mevduatın payı ise %14 olmuştur (Grafik 16). Yükümlülük tarafında ise diğer borçların oranı %42, kullanılan kredilerin payı ise %31 seviyelerinde gerçekleşmiştir. Hisse senetleri ve özkaynak yoluyla yapılan finansmanın payı %26 düzeyinde gerçekleşmiştir (Grafik 17).

Grafik 16: Finansal Varlıkların Araç Dağılımı (%)

Kaynak: TCMB

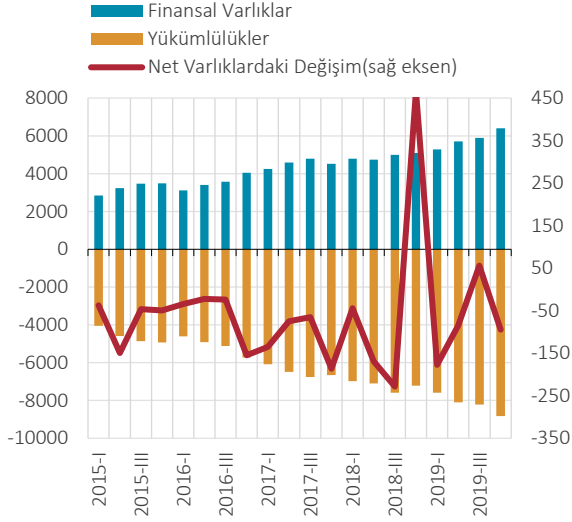
Grafik 17: Yükümlülüklerin Araç Dağılımı (%)

Kaynak: TCMB

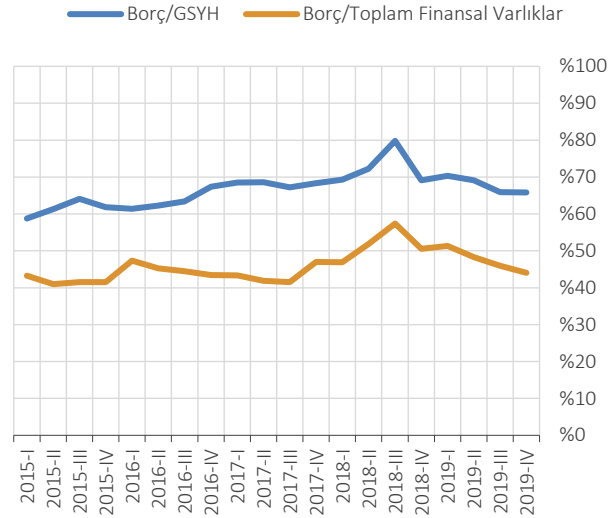
Finansal olmayan kuruluşların net finansal değeri 2019 yılı dördüncü çeyreğinde bir önceki döneme göre 94 milyar TL azalmıştır (Grafik 18). Borçlarının GSYH'ye oranı aynı dönemde bir önceki döneme göre yatay bir seyir izlemiş ve %66 seviyesinde gerçekleşmiştir. Borçların toplam finansal varlıklara oranı ise aynı dönemde %44'e gerilemiştir (Grafik 19).

Grafik 18: Finansal Olmayan Kuruluşlar Net Varlık Değişimi (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

Grafik 19: Finansal Olmayan Kuruluşların Borcu * (%)

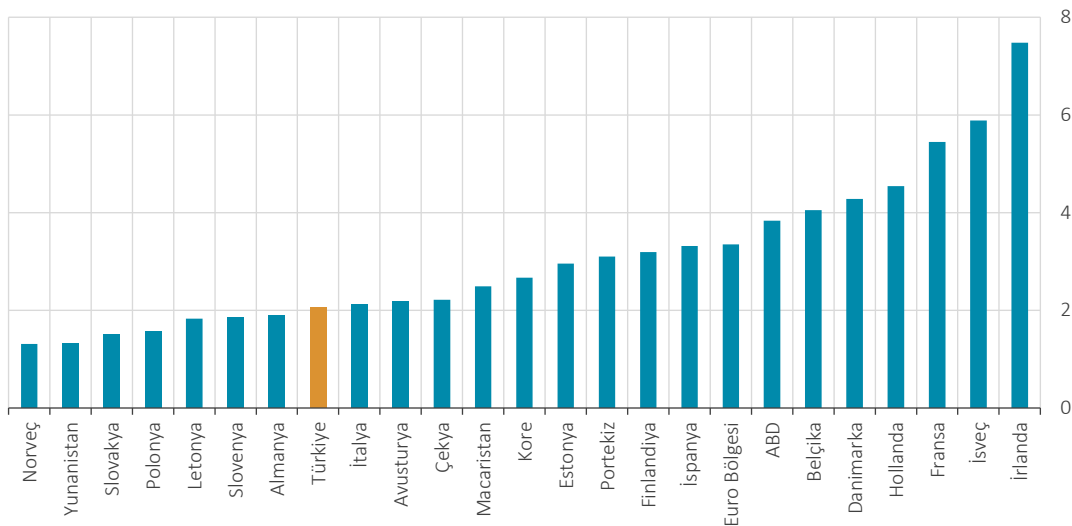

Kaynak: TCMB, TÜİK.

(*) Borçlar; krediler ve borçlanma senetlerinden oluşmaktadır

Finansal olmayan kuruluşların yükümlülüklerinin GSYH'ye oranları çeşitli ülkelerle karşılaştırıldığında; 2019 yılı dördüncü çeyreğinde, Türkiye'nin borçluluk düzeyi düşük ülkeler arasında yer aldığı görülmektedir (Grafik 20).

Grafik 20: Finansal Olmayan Kuruluşların Yükümlülükleri / GSYH, Karşılaştırma *

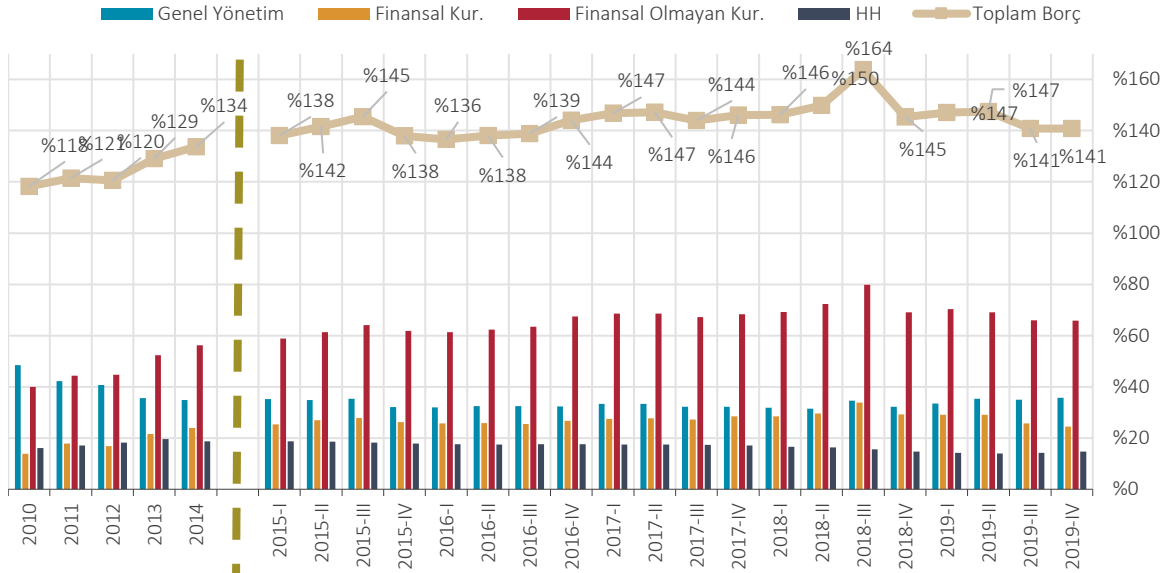
Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD.

(*) Diğer ülke verileri 2019 III. çeyrek itibarıyla.

5. Yerleşik Sektörlerin Toplam Borcu

Yurt içinde yerleşik sektörlerin kullandıkları krediler ve ihraç ettikleri borçlanma senetlerinin toplamından oluşan finansal hesaplar tanımlı toplam borcun GSYH'ye oranı, 2019 yılı dördüncü çeyreğinde %141 seviyesinde yatay bir seyir göstermiştir (Grafik 21).

Grafik 21: Sektörlerin Toplam Borcu/GSYH, (%) *

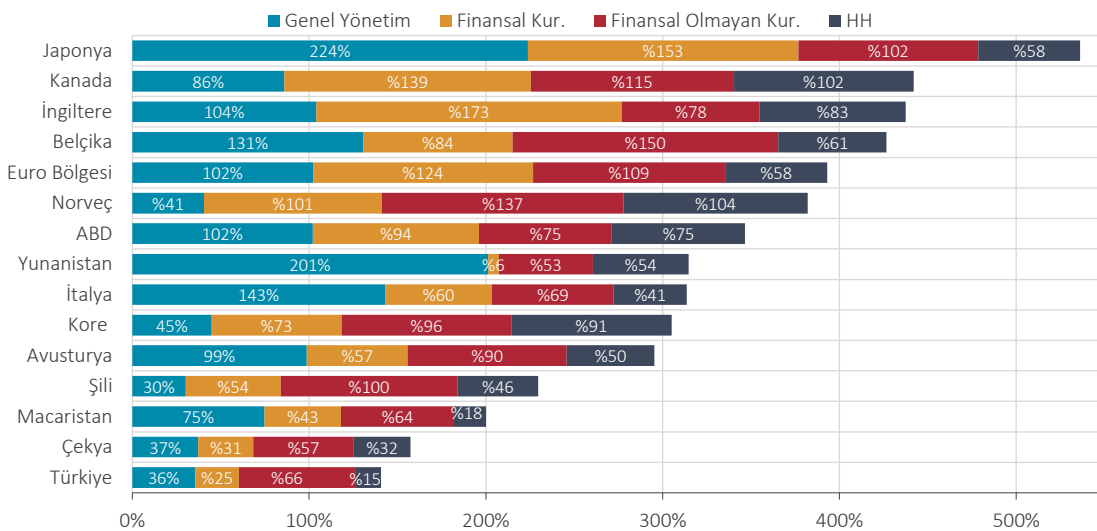

(*)Borçlar; krediler ve borçlanma senetlerinden oluşmaktadır.

Kaynak: TCMB, TÜİK.

Söz konusu borçluluk oranı diğer ülkeler ile karşılaştırıldığında; 2019 yılı dördüncü çeyreği itibarıyla Türkiye'de yerleşik sektörlerin toplam borcunun düşük seviyede gerçekleştiği görülmektedir (Grafik 22).

Grafik 22: Borç/GSYH Ülke Karşılaştırması, Sektörler İtibarıyla, (%) (2019 IV. Çeyrek) **

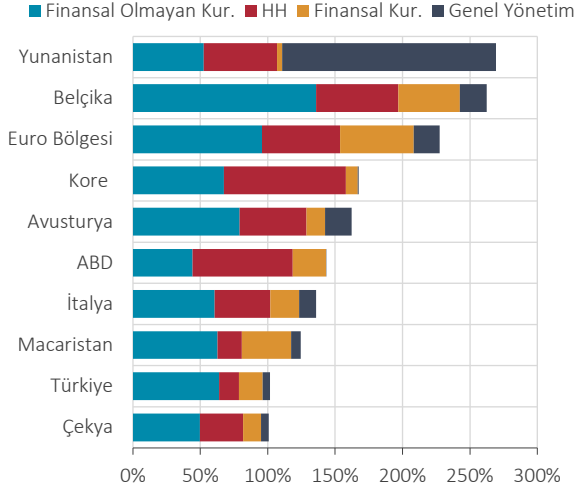
Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD.

(*)Diğer ülke verileri 2019 III. çeyrek itibarıyla.

(**)Borçlar; krediler ve borçlanma senetlerinden oluşmaktadır

Borçluluk oranının finansal araçlar itibarıyla ülke karşılaştırması yapıldığında; 2019 yılı dördüncü çeyreklik dönemi itibarıyla Türkiye'nin kredi/GSYH ve borçlanma senetleri/GSYH oranı açısından göreceli olarak düşük seviyede yer aldığı görülmektedir. Kredi borçluluk oranında en büyük sektör GSYH'nın %64'ü ile finansal olmayan kuruluşlar olurken, borçlanma senetlerinde %30 ile genel yönetim önde gelen sektör olmuştur (Grafik 23 ve 24).

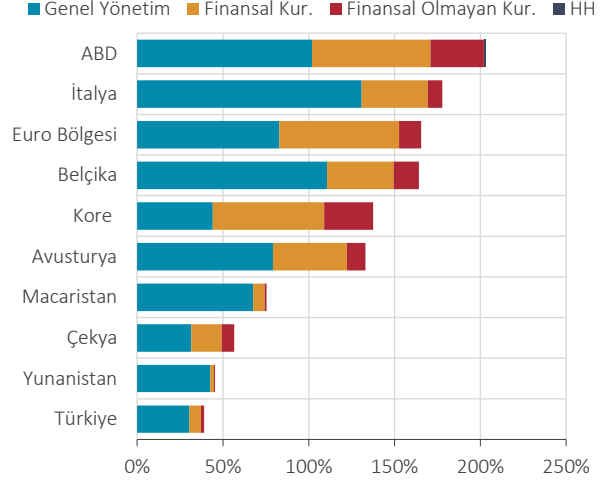
Grafik 23: Kredi/GSYH Ülke Karşılaştırması, Sektörler İtibarıyla, (%) (2019 IV. Çeyrek)

Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD.

(*) Diğer ülke verileri 2019 III. çeyrek itibarıyla.

Grafik 24: Borçlanma Sen./GSYH Ülke Karşılaştırması, Sektörler İtibarıyla, (%) (2019 IV. Çeyrek)

Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD.

(*) Diğer ülke verileri 2019 III. çeyrek itibarıyla.